

T.C.
HAZİNE ve MALİYE BAKANLIĞI
MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU BAŞKANLIĞI

MÜŞTERİNİN TANINMASI İLKESİ KAPSAMINDA SIKILAŞTIRILMIŞ TEDBİRLER

Hazırlayan: Yükümlülük Denetimi Dairesi

Mart/2021

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	3
2. MÜŞTERİNİN TANINMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	4
3. MÜŞTERİNİN TANINMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE SIKILAŞTIRILMIŞ TEDBİRLER	4
4. SIKILAŞTIRILMIŞ TEDBİRLERİN UYGULANACAĞI DURUMLAR.....	5
4.1. Özel Dikkat Gerektiren İşlemler	5
4.2. Teknolojik Risklere Karşı Tedbir Alınması.....	5
4.3. Riskli Ülkelerle İlişkiler	5
4.4. Yüksek Riskli Durumlar	6
5. SIKILAŞTIRILMIŞ MÜŞTERİNİN TANINMASI TEDBİRLERİ	9
5.1. Gerçek Kişi Müşterilerde Kimlik Tespiti:.....	9
5.2. Diğer Müşterilerde Kimlik Tespiti:	11
5.3. Gerçek Faydalanıcının Tanınması	14
5.4. Müşteri Durumunun ve İşlemlerin İzlenmesi	15
5.5. Diğer Tedbirler	16

1. GİRİŞ

Suç gelirlerinin aklanması ya da bir diğer deyişle aklama suçu, genel tanımıyla, yasa dışı yollardan elde edilen kazançların kaynağının gizlenmesi veya niteliğinin değiştirilmesi suretiyle yasal görüntü kazandırılarak ekonomik sisteme entegre edilmesidir. Aklama suçu ile mücadelede amaç, mali sistemlerin ve kurumların aklama süreçlerinde araç olarak kullanılmasını önlemek ve sisteme güveni sağlamak ayrıca suçluları suç gelirlerinden mahrum etmek suretiyle temel var olma nedenlerini ortadan kaldırmaktır. Terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ise, genel olarak, yasal ve yasa dışı faaliyetlerden elde edilen fon veya malvarlığı değerlerinin teröristler ya da terör örgütleri ya da nükleer, faaliyetlere veya nükleer silah atma sistemlerinin geliştirilmesi amacıyla transfer edilmesidir. Terörizmin finansmanı suçu ile mücadelede amaç ise, terör örgütlerinin finansman kaynaklarının kurutulması ve elde edilen fonların dağıtım kanallarının engellenmesiyle terör örgütlerinin başarı şansının azaltılmasıdır.

Bu kapsamda, suç gelirlerinin aklanması, terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile etkin mücadele edilebilmesi ve mali sistemin suçlular tarafından kullanılmasının engellenebilmesi için, gerek uluslararası alanda gerekse iç hukukta finansal kuruluşlara ve diğer bazı meslek gruplarına yönelik bir takım “yükümlülükler” getirilmiştir.

Buna göre, iç hukukumuzda, 5549 sayılı Kanunun “Yükümlülükler ve Bilgi Değişimi” başlıklı ikinci bölümünde; kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirim, eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri ile diğer tedbirler, devamlı bilgi verme, bilgi ve belge verme, muhafaza ve ibraz ile elektronik tebligat “yükümlülükler” i düzenlenmiştir.

Yükümlülerin, suç gelirlerinin aklanması terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile ilişkili kişi ve eylemlerden korunması, risklerinin etkin yönetimi açısından “müşterinin tanınması ilkesi”, hakkında yeterli bilgiye sahip olunması ve gerekli hallerde “sıkılaştırılmış tedbir” olarak kabul edilen ilave önlemlerin alınarak bu bilgilerin etkin kullanımı önem taşımaktadır. Müşterinin tanınması aynı zamanda söz konusu suçların önlenmesine ilişkin diğer tüm süreçlerin temelini oluşturmaktadır.

İşbu Rehberin amacı; müşterinin tanınması ilkesi kapsamında, “sıkılaştırılmış tedbir” olarak alınacak ilave önlemlerin hangi müşteriler, işlemler, ürün/hizmetler için önem arz ettiğine, hangi tedbirleri içerdiğine ve bu kapsamda dikkat edilmesi gereken diğer hususlara dair yükümlülere yardımcı olunmasıdır.

2. MÜŞTERİNİN TANINMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ

5549 sayılı Kanununun 3/1 maddesinde “Yükümlüler, müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar kapsamında; kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek ve gerekli diğer tedbirleri almak zorundadır.” hükmüne yer verilmiştir.

Bilindiği üzere, “Müşterinin Tanınmasına İlişkin Esaslar” Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 6 ila 14 ncü maddelerinde, kimlik tespitinin; gerçek kişiler, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler, dernek ve vakıflar, sendika ve konfederasyonlar, siyasi partiler, yurt dışında yerleşik tüzel kişiler, tüzel kişiliği olmayan teşekküller, kamu kurumları ve başkası adına hareket eden kişiler için hangi usulde yapılacağı belirtilmiştir.

3. MÜŞTERİNİN TANINMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE SIKILAŞTIRILMIŞ TEDBİRLER

Yükümlüler; müşterinin tanınması kapsamında, Tedbirler Yönetmeliğinin 18 inci maddesinde düzenlenen “özel dikkat gerektiren işlemler”, 20 nci maddesinde düzenlenen “teknolojik risklere karşı tedbir alınması” ve 25 inci maddesinde düzenlenen “riskli ülkelerle ilişkiler” kapsamındaki işlemler ile risk temelli yaklaşım çerçevesinde tespit edecekleri “yüksek riskli” durumlarda, tespit edilen riskle orantılı olarak aşağıda belirtilen tedbirlerin bir veya birden fazlasını ya da tamamını uygulamak zorundadır. Bu tedbirler;

- a) Müşteri hakkında ilave bilgi edinmek ve müşteri ile gerçek faydalanıcının kimlik bilgilerini daha sık güncellemek,
- b) İş ilişkisinin mahiyeti hakkında ilave bilgi edinmek,
- c) İşleme konu malvarlığının ve müşteriye ait fonların kaynağı hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi edinmek,
- ç) İşlemin amacı hakkında bilgi edinmek,
- d) İş ilişkisine girilmesini, mevcut iş ilişkisinin sürdürülmesini ya da işlemin gerçekleştirilmesini üst seviyedeki görevlinin onayına bağlamak,

e) Uygulanan kontrollerin sayı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak,

f) Sürekli iş ilişkisi tesisinde ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka finansal kuruluştan yapılmasını zorunlu tutmak

olarak belirlenmiştir.

4. SIKILAŞTIRILMIŞ TEDBİRLERİN UYGULANACAĞI DURUMLAR

4.1. Özel Dikkat Gerektiren İşlemler

Yükümlüler karmaşık ve olağandışı büyüklükteki işlemler ile görünürde makul hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan işlemlere özel dikkat göstermek, talep edilen işlemin amacı hakkında yeterli bilgi edinmek için gerekli tedbirleri almak ve bu kapsamda elde edilen bilgi, belge ve kayıtları istenildiğinde yetkililere sunmak üzere muhafaza etmek zorundadır.

4.2. Teknolojik Risklere Karşı Tedbir Alınması

Finansal kuruluşlar ile finansal olmayan belirli iş ve meslekler grubundaki yükümlüler, yeni sunulan ürünler, işlemler, hizmetler ve teknolojik gelişmeler nedeniyle suistimal edilebilecek kanallar (internet şubesi, telefon bankacılığı, call center, ATM vb.) vasıtasıyla gerçekleştirilen işlemlere özel dikkat göstermeli ve aklama, terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı amacıyla kullanılması riskini önlemeye yönelik etkili tedbirler (tutar ve işlem sayısı limiti belirlemek gibi) geliştirmelidir. Bu kapsamda, yüz yüze temas kurulmadan fiziki olarak farklı ortamlarda işlem yapılmasına imkân veren sistemler kullanılarak gerçekleştirilen işlemlerin müşterinin mali profili ve faaliyetleri ile uyumlu olup olmadığı yakından izlenmelidir.

4.3. Riskli Ülkelerle İlişkiler

Finansal kuruluşlar ile finansal olmayan belirli iş ve meslekler grubundaki yükümlüler; serbest bölgeler, off-shore merkezleri ile aklama ve terörizmin veya kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı konusunda yeterli düzenlemelere sahip olmayan, işbirliği yapmayan veya yetkili uluslararası kuruluşlarca riskli kabul edilen ülkelerde yerleşik gerçek ve tüzel kişiler, tüzel kişiliği olmayan teşekküller ve bu ülkelerin vatandaşları ile girecekleri iş ilişkilerine ve işlemlere özel dikkat göstermek, görünürde makul hukuki ve ekonomik amacı

bulunmayan işlemlerin amacı ve mahiyeti hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi toplamak ve bunları kayda geçirmek zorundadır.

4.4. Yüksek Riskli Durumlar

Yükümlüler açısından, müşteri tanımlama ve kabul sürecinin temel amacı müşteri risk profilinin oluşturulmasıdır. Müşteri kabul sürecinde risk profilinin oluşturulması genelde iş ilişkinin başlangıcında yapılmakla birlikte, bazı müşterilerin gerçek risk profili işlem yapmaya başladığında ortaya çıkabilmektedir. Bu durum, müşteri işlemlerinin sürekli olarak izlenmesini ve gerekli durumlarda müşteri risk sınıflandırmasının güncellenmesini gerekli kılmaktadır.

Müşterini tanı ilkesi; özellikle müşteri kabul sürecinde, mevzuata uygun kimlik tespit ve teyit işlemlerinin yanı sıra, yükümlünün belirlediği parametreler doğrultusunda, gerçekleştirilen işlemler ve kullanılan hizmetler/ürünler de dikkate alınarak müşterilerin belli risk kategorilerine (düşük, orta, yüksek riskli gibi) tanımlanması ve buna uygun müşteri kabul süreçlerinin tesis edilmesini gerektirir.

Bu nedenle; yükümlüler, suç gelirlerinin aklanması, terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı suçlarının işlenilmesinde aracı olarak kullanılmalarının önlenmesi ve maruz kalabilecekleri risklerin azaltılmasını teminen, müşteri kabul ve işlem gerçekleştirme süreçlerinde risk değerlendirmesi yapmalıdır. Risk değerlendirmesi yapılırken müşterinin iş/meslek bilgisi, uyruk, yerleşik olduğu ülke bilgisi, faaliyet alanı/ sektörü, hesap açma/işlem yapma amacı, gerçekleştirdiği işlemler, işlem kanalı tercihi vb. birçok faktör değerlendirmeye alınmalıdır. Değerlendirmeye alınan faktörlere göre bir skorlama yapılarak yükümlü tarafından kabul edilebilir bir risk oranı belirlenmelidir. Kabul edilebilir risk oranının altında kalan müşteriler, işlemler, ürünler/hizmetler standart kategoride değerlendirilmeli; kabul edilebilir risk oranının üstünde yani riskli kategoride yer alan müşteriler, işlemler ve ürünler/hizmetler için yukarıda belirtilen sıkılaştırılmış tedbirlerden bazıları veya tamamı uygulanmalıdır. Ayrıca yükümlü tarafından bu tedbirlerin uygulanıp uygulanmadığının tespit edilmesine, uygulanmışsa; uygulanan tedbirlerin etkili olup olmadığının ölçülmesine ve bu süreçlerin izlenmesine yönelik politika ve prosedürler geliştirilmelidir.

Bu kapsamda, etkin risk yönetimi için öncelikle yükümlünün maruz kalabileceği risklerin tanımlanması gereklidir.

Müşteri riski: Müşterinin faaliyet gösterdiği iş kolunun (meslek veya faaliyet alanı), yoğun nakit kullanımı, yüksek değerli malların alım satımı veya uluslararası fon transferlerinin kolayca gerçekleştirilmesine imkân vermesi; müşterinin ya da müşteri adına veya hesabına hareket edenlerin, suç gelirlerinin aklanması, terörizmin veya kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı amacıyla hareket etmesi sebebiyle yükümlünün suistimal edilmesi riskidir.

Hizmet riski: Yüz yüze yapılmayan işlemler veya gelişen teknolojiler kullanılarak sunulacak yeni ürünler kapsamında yükümlünün maruz kalabileceği risktir.

Ülke riski: Yükümlünün, aklama, terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesi konusunda yeterli düzenlemelere sahip olmayan, bu suçlarla mücadele konusunda yeterli düzeyde işbirliği yapmayan veya yetkili uluslararası kuruluşlarca riskli kabul edilen ülkelerin vatandaşları, şirketleri ve mali kuruluşları ile girecekleri iş ilişkileri ve işlemleri sebebiyle maruz kalabileceği risktir.

Suç gelirlerinin aklanması, terörizmin veya kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı amacıyla kullanılma risklerinin yüksek olması sebebiyle, yükümlüler tarafından aşağıda örnek olarak belirtilen durumlarda “sıkılaştırılmış tedbirler” uygulanmalı ve izleme, kontrol faaliyetleri çerçevesinde takibine önem verilmelidir. Ancak, aşağıda belirtilenler arasında yer almasa dahi, yükümlülerce şüphe uyandıran ya da yüksek riskli olduğu değerlendirilen herhangi durum da bu kapsamda değerlendirilmelidir.

- Bilgi ve belge vermekten imtina eden yahut yanıltıcı veya teyidi imkânsız bilgiler veren müşterilere ait işlemler,
- İşlem yapmadan önce, kimlik tespiti ve şüpheli işlem bildirim zorunluluğu, işlem limitleri, bankanın aklama ile mücadelede kontrol yöntemleri hakkında bilgi edinmeye çalışan müşterilerce gerçekleştirilen işlemler,
- Kar amacı gütmeyen, yatırımlarının riskini ve maliyetlerini (masraf, komisyon vb.) önemsemeyen müşterilere ait işlemler,
- Müşteri profili ile karşılaştırıldığında makul bir ilişki kurulamayan, müşterinin geliri, işi, faaliyet konusu ile ilgili veya orantılı olmayan işlemler,
- Görünürde makul, hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan (erken kapanan krediler, sık kullanılmayan döviz alım-satım işlemleri gibi) işlemler,

- Karmaşık (çok sayıda farklı kişinin aynı alıcıya fon transferi, yurtdışından gelen fonların tekrar yurtdışına transfer edilmesi gibi) ve olağandışı büyüklükteki (dikkat çekici sıklıkta veya yüksek tutarlı nakit işlemler vb.) işlemler,
- Birlikte ele alındıklarında, kimlik tespiti yapılmasını gerektiren tutarı aşan bağlantılı işlemler,
- Kullanım amacı ekonomik olmayan veya amacı açıklanmayan kredi talepleri,
- Yüz yüze temas kurulmadan fiziki olarak farklı ortamlarda işlem yapılmasına imkân veren sistemler kullanılarak gerçekleştirilen işlemler,
- Yeni sunulan ürünler ve teknolojik gelişmeler nedeniyle suistimale açık hale gelebilecek kanallar vasıtasıyla gerçekleştirilen işlemler,
- Serbest bölgeler, off-shore merkezleri ile aklama, terörizmin veya kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı konusunda yeterli düzenlemelere sahip olmayan, işbirliği yapmayan veya yetkili uluslararası kuruluşlarca riskli kabul edilen ülkeler ile ilişkilendirilen işlemler,
- Faaliyet gösterdiği iş kolu, yoğun nakit kullanımı yüksek değerli malların alım-satımı veya uluslararası fon transferlerinin kolayca gerçekleştirilmesine imkân veren müşterilerce gerçekleştirilen işlemler,
- Ödeme emirleri, talimatla yapılan işlemler gibi gerçekte faydalanan haricinde üçüncü kişilere ödeme, havale vb. imkânlar sağlayan işlemler,
- Riskli sektörlerde (bankacılığa ilişkin faaliyetleri yürütenler, yetkili müesseseler-döviz büroları, kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı ve ticareti yapanlar-kuyumcular, ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler- emlakçılar, ödeme ve elektronik para hizmeti verenler, sermaye piyasasında aracılık faaliyetleri yapanlar vb.) faaliyet gösterenlerin işlemleri,
- Başta dernekler olmak üzere kar amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen işlemler,
- Faaliyet gösterdikleri sektördeki diğer kuruluşlara göre mutad olmayan sermaye, ortaklık yapısı ve işçi sayısına sahip müşterilerin işlemleri,
- Belli bir yaşın altında veya üstündeki müşterilerin işlemleri,
- Müşterek hesap kullanan farklı soyadlı müşterilerce gerçekleştirilen işlemler,
- Yurt dışında (özellikle riskli ülkelerde) yerleşik yabancı uyruklu müşterilerce gerçekleştirilen işlemler.

5. SIKILAŞTIRILMIŞ MÜŞTERİNİN TANINMASI TEDBİRLERİ

5.1. Gerçek Kişi Müşterilerde Kimlik Tespiti:

Yükümlüllerce, müşteriler ile müşterileri adına veya hesabına hareket edenlerin, Tedbirler Yönetmeliğinde belirtilen esaslar çerçevesinde kimlik tespiti yapılmalıdır.

Müşterilerin iş ve meslek bilgilerinin alınması özellikle sürekli iş ilişkisi tesisinde mali profillerinin tespiti bakımından önemlidir. Bu sebeple, aşağıdaki bilgiler mümkün olduğunca temin edilmeye ve uygun belgelerle doğrulanmaya çalışılmalıdır.

- müşterinin mesleğine,
- ücretli çalışan olup olmadığına,
- ücretli çalışan ise, bağlı bulunduğu sigorta koluna ve çalıştığı kuruma,
- aylık gelirine,

dair bilgiler alınmalıdır.

Müşterinin ücretli çalışan olmayıp müstakil olarak faaliyet gösterdiği (ticari ya da serbest meslek faaliyeti) hallerde;

- iştişal ettiği iş koluna,
- faaliyet gösterdiği sektöre, endüstriye,
- sektörde ne kadar süredir faaliyette bulunduğuna,
- yurtdışı bağlantısı olup olmadığına,
- iş geçmişine,
- ücretli çalışmanı olup olmadığına,
- şirket ortaklığı bulunup bulunmadığına,
- mesleki faaliyetinin niteliğine

ilişkin bilgiler alınmalıdır.

Bu şekilde mesleki/ticari faaliyetinin hacmi, ekonomik büyüklüğü ile aylık toplam gelirine dair tüm bilgiler derlenmelidir.

Müşterinin aynı zamanda şirket ortaklığı bulunması halinde;

- hissedarı olduğu şirketteki pay oranı,
- şirketin faaliyet konusu,
- ticari büyüklüğü

gibi hususlarda bilgi istenilmelidir.

Müşterilere, bilhassa sürekli iş ilişkisi tesisinde gerçekleştirdikleri işlemlerin amacı, sebebi özellikle servetlerinin/fonlarının kaynağına dair sorular yöneltilmelidir. Elde edilen bilgiler, müşterinin makul olarak sahip olması beklenen mal varlığının hacmine ilişkin bir gösterge sağlamalı ve bunun nasıl elde edildiğinin bir fotoğrafını sunmalıdır. Bu konuda kamuya açık kaynaklardan da bilgi toplanmaya çalışılmalıdır. Buna göre, asgari olarak aşağıda belirtilen hususlarda bilgi edinilmeli ve beyan edilen hususlar mümkün olduğunca bilgi, belgeler ile teyit edilmelidir.

- müşterinin iş ilişkisi tesis ettirme gerekçesi,
- işlemlerin amacı,
- mahiyeti,
- işlemlere konu malvarlığı/fonlarının kaynağı (birikim, kira, burs, miras, bağış, aidat, taşınmaz ya da araç alış-satışı, maaş, mal ve/veya hizmet alım-satımı, şirket kar payı vb.),
- hesap açılışı gerçekleşmiş ise sık ve/veya yüksek tutarlı işlem beklenip beklenmediği (örneğin, açılışını takriben hesaba gelmesi beklenen bir tutar var mı, aylık işlemlerin beklenen toplam tutarı, adeti gibi),
- hangi ürün/hizmetlerden faydalanmak istenildiği,
- hesapta yurtdışına/yurtdışından para transferi gerçekleşip gerçekleştirilmeyeceği,

- varsa ilgili ülkelerin isimleri.

Ayrıca, müşteri yabancı uyruklu ise yukarıda belirtilen hususlara ilaveten aşağıdaki bilgiler de alınmalıdır.

- uyruk bilgisi,

- Türkiye’de bulunma sebebi,

- ikamet ettiği süre,

- ne kadar süre daha Türkiye’de bulunmayı planladığı.

Yukarıda belirtilen müşteriye dair bilgilerin gerçeğe uygun ve eksiksiz şekilde alınması son derece önemlidir. Öyle ki, ilerleyen süreçte riskli müşterilerin belirlenmesinde, izlenmesinde, raporlanmasında müşteri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin müşterinin profiline uygun olup olmadığının tespit edilmesinde ve söz konusu işlemlerin şüpheli işlem kategorisinde olup olmadığının anlaşılmasında büyük ölçüde bu bilgilerden faydalanılacaktır.

Bununla birlikte, müşterinin tanınması kapsamında alınan teyide esas belgelerin asıllarının ya da noterce onaylanmış suretlerinin fotokopisi veya elektronik görüntüsü okunabilir şekilde alınmalı yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilmelidir. Bu kapsamda alınan teyit belgelerinin gerçekliğinden şüphe duyulan hallerde imkânların elverdiği ölçüde, belgeyi düzenleyen kişi ya da kuruma veya diğer yetkili mercilere başvurmak suretiyle belgenin gerçekliği doğrulanmalıdır. Bu bağlamda, müşterinin ibraz ve/veya beyan ettiği belge ve/veya bilgilerin kendi içerisinde tutarlılık ve sahtecilik kontrolleri yapılmalıdır.

Ayrıca, yükümlünün asli faaliyet alanı ile ilgili mevzuatta müşteri ile yüzyüze gelinmeksizin kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemlerle sözleşme kurulmasına cevaz verilmiş olması halinde, gerçek kişilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde müşteri kimliğinin doğrulanması amacıyla uzaktan kimlik tespiti yöntemleri kullanılabilir.

5.2. Diğer Müşterilerde Kimlik Tespiti:

Müşterinin; ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi, dernek ve vakıf, sendika ve konfederasyon, siyasi parti, yurt dışında yerleşik tüzel kişi, tüzel kişiliği olmayan teşekkül veya kamu kurumu olması halinde, Tedbirler Yönetmeliğinin 7 ila 13 ncü maddelerinde belirtilen esaslar çerçevesinde kimlik tespiti yapılmalıdır.

Müşterinin; ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi olması halinde;

- faaliyet konusu (birden fazla ise tüm faaliyet konuları),
- hangi sektör/sektörlerde faaliyet gösterdiği,
- ne kadar süredir faaliyet gösterdiği
- kuruluş tarihi;

Müşterinin dernek ve vakıf, sendika ve konfederasyon ile tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde ise;

- adı,
- kuruluş amacı,
- kuruluş tarihi,
- faaliyet alanı,
- ticari bir işletmesinin bulunup bulunmadığı

öğrenilmeli ve mevzuatta belirtilen belgelerle teyit edilmelidir. Müşterinin yurtdışında yerleşik tüzel kişi olması halinde de yukarıdaki bilgilerin temin ve teyit edilmesine özen gösterilmelidir.

Müşterilere, bilhassa sürekli iş ilişkisi tesisinde gerçekleştirdikleri işlemlerin amacı, sebebi özellikle servetleri/fonlarının kaynağına dair sorular yöneltilmelidir. Elde edilen bilgiler, müşterinin makul olarak sahip olması beklenen mal varlığının hacmine ilişkin bir gösterge sağlamalı ve bunun nasıl elde edildiğinin bir fotoğrafını sunmalıdır. Bu konuda kamuya açık kaynaklardan da bilgi toplanmaya çalışılmalıdır. Buna göre, asgari olarak aşağıda belirtilen hususlarda bilgi edinilmeli ve beyan edilen hususlar mümkün olduğunca uygun bilgi, belgeler ile teyit edilmelidir.

Bu kapsamda, müşterinin; ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi, dernek ve vakıf, sendika, konfederasyon ile tüzel kişiliği olmayan teşekkül olması halinde;

- iş ilişkisi tesis ettirme gerekçesi,
- işlemlerin amacı,

- mahiyeti,
- işlemlere konu malvarlığı/fonların kaynağı (birikim, kira, burs, miras, bağış, aidat, taşınmaz ya da araç alış-satışı, maaş, ticari faaliyet, mal ve/veya hizmet alış-satışı, şirket kar payı vb.),
- hesap açılışı gerçekleşmiş ise sık ve/veya yüksek tutarlı işlemler beklenip beklenilmediği (örneğin, açılışını takriben hesaba gelmesi beklenen bir tutar var mı, aylık işlemlerin beklenen toplam tutarı, adeti gibi),
- bu işlemlerin tutarları ve karşı tarafları,
- hangi ürün/hizmetlerden faydalanılmak istendiği,
- hesapta yurtdışına/yurtdışından para transferi gerçekleşip gerçekleştirilmeyeceği,
- evet ise ülkelerin isimlerine

ilişkin bilgi edinilmeli ve beyan edilen hususlar mümkün olduğunca bilgi, belgeler ile teyit edilmelidir. Müşterinin yurtdışında yerleşik tüzel kişi olması halinde de yukarıdaki bilgilerin temin ve teyit edilmesine özen gösterilmelidir.

Müşterinin; ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi, dernek ve vakıf, sendika ve konfederasyon, siyasi parti, tüzel kişiliği olmayan teşekkül veya kamu kurumu olması halinde, bu teşekkülleri temsile yetkili kişilerin kimlik tespiti usulüne uygun şekilde yapılmalıdır.

Yukarıda belirtilen bilgilerin gerçeğe uygun ve eksiksiz olarak alınması son derece önemlidir. Şöyle ki, ilerleyen süreçte riskli müşterilerin belirlenmesinde, izlenmesinde, raporlanmasında, müşteri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin müşterinin profiline uygun olup olmadığının tespit edilmesinde ve söz konusu işlemlerin şüpheli işlem kategorisinde olup olmadığının anlaşılmasında büyük ölçüde bu bilgilerden faydalanılacaktır.

Bununla birlikte, müşterinin tanınması kapsamında alınan teyide esas belgelerin asıllarının ya da noterce onaylanmış suretlerinin fotokopisi veya elektronik görüntüsü okunabilir şekilde alınmalı yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilmelidir. Bu kapsamda alınan teyit belgelerinin gerçekliğinden şüphe duyulan hallerde, imkânların elverdiği ölçüde, belgeyi düzenleyen kişi ya da kuruma veya diğer yetkili mercilere başvurmak suretiyle belgenin gerçekliği doğrulanmalıdır. Bu bağlamda, müşterinin ibraz ve/veya beyan ettiği belge ve/veya bilgilerin kendi içerisinde tutarlılık ve sahtecilik kontrolleri yapılmalıdır. Ayrıca, ticaret siciline kayıtlı

tüzel kişilerle iş ilişkisi/işlem tesis edilmesi halinde, ilgili ticaret sicil memurluğu kayıtlarına başvurmak veya Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin veri tabanından sorgulama yapmak suretiyle sunulan tescil belgelerinde yer alan bilgilerin güncelliğini ve doğruluğunu teyit edilmelidir.

Yurtdışında tesis edilmiş bir güven sözleşmesinin konusunu teşkil eden malvarlığının hesabına, bu sözleşmede belirlenen gerçek veya tüzel kişi müteveli tarafından kimlik tespitini gerektirecek bir işlemin talep edilmesi halinde ise, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 15 inci maddesi hükümleri uyarınca, işlemin bahse konu yasal oluşum hesabına yapılmak istendiğinin işlem öncesinde beyan edilmesi gerekmektedir.

Bir inançlı işlem türü olan güven sözleşmesinden; bir malvarlığının belirli bir lehtar ya da lehtar grubunun yararlanması için, malvarlığının maliki olan sözleşme kurucusu tarafından, söz konusu malvarlığının yönetimi, kullanımı ya da sözleşmede belirtilen diğer tasarruflarda bulunulması amacıyla sözleşmeyi icra eden bir mütevellinin kontrolüne bırakılmasını hüküm altına alan her türlü hukuki ilişki anlaşılır.

Bu durumda işlem öncesinde müşteri tarafından güven sözleşmesinin, Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları tarafından onaylanan veya "Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi" çerçevesinde bu Sözleşmeye taraf ülke makamı tarafından tasdik şerhi düşülen yazılı örneklerinin beyan edilmesi gerekmektedir.

Mütevellinin kimlik tespiti için gerçek kişi olması halinde bu rehberin 5.1. No'lu başlığında yer alan tedbirler uygulanır. Mütevellinin tüzel kişi ya da tüzel kişiliği olmayan teşekkül olması halinde ise rehberin 5.2 başlığı altında sunulan ilgili tedbirlerin uygulanmasına dikkat edilir.

5.3. Gerçek Faydalanıcının Tanınması

Tedbirler Yönetmeliğinin 3 ncü maddesinde, gerçek faydalanıcı, "*Yükümlü nezdinde adına işlem yapılan gerçek kişi, tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri kontrolünde bulunduran ya da bunlara ait hesap ya da işlemin nihai faydalanıcısı durumunda olan gerçek kişi veya kişiler*" olarak tanımlanmıştır.

Buna göre, gerçek faydalanıcı; gerçek kişi ya da tüzel kişi olup olmadığına bakmaksızın herhangi bir müşteriyi nihai olarak sahipliğinde veya kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da hesabına işlem ya da faaliyet yürütülen gerçek kişidir.

Yükümlüler, Tedbirler Yönetmeliğinin 17 nci maddesi gereğince, iş ilişkisi/işlem tesis etmek isteyenlerin başkası hesabına hareket edip etmediği, diğer bir deyişle işlemlerin gerçek faydalanıcısının tespiti için gerekli tedbirlerin alması (özellikle işlemlerin amacı, gerekçesi, işlemlere konu malvarlığı/fonların kaynağına dair sorular yönelterek) ve sürekli iş ilişkisi tesisinde başkası hesabına hareket edilip edilmediğine ilişkin müşterinin yazılı beyanını istemelidir. Bir başkası hesabına hareket edildiğinin beyan edilmesi halinde ise, işlemi talep edenin kimliği ve yetki durumu ile hesabına hareket edilenin kimliği mevzuata göre tespit edilmelidir.

Yükümlüler tarafından, ayrıca, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde, gerçek faydalanıcının tespitine yönelik tüzel kişiliğin yüzde yirmibeşi aşan hisseye sahip gerçek ve tüzel kişi ortaklarının usulüne uygun şekilde kimlik tespiti yapılmalıdır. Bu kapsamda, tüzel kişiliği nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişilerin ortaya çıkarılması için gerekli tedbirler alınmalıdır. Aynı şekilde, yükümlü tarafından, sürekli iş ilişkisi kapsamında, diğer tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişiler de belirlenmeli ve kimlik tespiti yapılmalıdır.

Yurt dışında mukim tüzel kişi ortakların bu kapsamda alınması gereken kimlik bilgilerinin teyidi, ilgili ülkede Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği muadili kuruluşların ya da verilerin resmi olarak tutulduğu diğer kuruluşların açık kaynakları üzerinden yapılabilmektedir.

5.4. Müşteri Durumunun ve İşlemlerin İzlenmesi

Yükümlüler, müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin; müşterilerinin mesleği, ticari faaliyetleri, iş geçmişi, mali durumu, risk profili ve fon kaynaklarına dair bilgiler ile uyumlu olup olmadığını sürekli iş ilişkisi kapsamında devamlı olarak izlemeli, uyarı mekanizmaları oluşturmalı ve müşterileri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtları güncel tutmalıdır. Bu bağlamda, risk durumları da göz önünde bulundurularak, hesapların açılış amaçları doğrultusunda ve sahipleri tarafından kullanılıp kullanılmadığı, işleyişinde bir değişiklik olup olmadığı, dikkat çekici/olağandışı bir finansal aktivite gerçekleşip gerçekleşmediği, gerçek faydalanıcılarının değişip değişmediği gibi hususların tespiti amacıyla, müşteri durumunun ve işlemlerinin belli periyotlar halinde izlenmesi ve bilgi, belge, kayıtlarının güncellenmesi gereklidir.

Ayrıca, müşteri kabul ve işlem gerçekleştirme süreçlerinde, başta OFAC (United States of America Office of Foreign Assets Control-Amerika Birleşik Devletleri Yabancı Varlıkları Kontrol Ofisi), AB (Avrupa Birliği) , BMGK (Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi) ve bazı ülkeler, yetkili uluslararası kuruluşlarca yayımlanan ya da bazı ticari kuruluşlarca sağlanan listeler olmak üzere açık kaynaklardan (gazete, dergi, internet vb) da yararlanılarak, müşteri/nihai faydalanıcının, tüzel kişi ise ortaklar/nihai olarak kontrolünde bulunduranlar/üst düzey yöneticilerinin, ulusal veya uluslararası düzeyde herhangi bir suçla ya da olumsuz bir eylemle yahut bir terör örgütü ya da kitle imha silahlarının yayılması ile bağlantısı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Yabancı ülkelerde kurulan güven sözleşmeleri çerçevesinde gerçek faydalanıcının tanınması noktasında da Tedbirler Yönetmeliğinin 11(3) inci maddesi gereğince, sözleşme kurucusu, lehtar ya da lehtar grupları ile varsa sözleşme kapsamında denetçi olarak belirlenen kişilerin kimlik bilgilerinin alınması gerekmektedir.

Bu bilgilerin teyidi için makul tedbirler uygulanır. Risk temelli yaklaşım çerçevesinde, sözleşme taraflarının kimlik belgelerinin noter onaylı tercüme istenir ve bu belgeler üzerinden kimlik teyidi yapılır. Söz konusu oluşumu nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişilerin ortaya çıkarılması için de gerekli tedbirler alınır.

5.5. Diğer Tedbirler

Müşterinin Tanınması İlkesi kapsamında tespit edilen riskle orantılı olarak aşağıda yer alan diğer tedbirlerin de alınması gerekmektedir.

- İş ilişkisine girilmesini, mevcut iş ilişkisinin sürdürülmesini ya da işlemin gerçekleştirilmesini üst seviyedeki görevlinin onayına bağlamak,
- Uygulanan kontrollerin sayısı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak,
- Sürekli iş ilişkisi tesisinde ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka finansal kuruluştan yapılmasını zorunlu tutmak